

BREYTING Á AÐALSKIPULAGI DJÚPAVOGSHREPPS 2008 - 2020

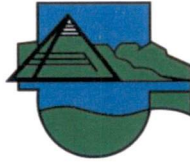
Breytt landnotkun í landi Teigarhorns og Djúpavogshrepps við Eyfreyjunes
Færsla Hringveggar nærri bæjarstæði á Teigarhorni og fyrir Eyfreyjunesvík

Greinargerð og umhverfisskýrsla

TGJ
TEIKNISTOFA GUÐRÚNAR JÓNSDÓTTUR

BREYTING Á AÐALSKIPULAGI DJÚPAVOGSHREPPS 2008 - 2020

Breytt landnotkun í landi Teigarhorns og Djúpavogshrepps við Eyfreyjunes
Færsla Hringveggar nærri bæjarstæði á Teigarhorni og fyrir Eyfreyjunesvík

12. desember 2016
uppfærð 3. febrúar 2017
uppfærð 30. mars 2017
uppfærð 11. maí 2017
uppfærð 21. nóvember 2017

Efnisyfirlit

1. Inngangur.....	5
2. Breyting á aðalskipulagi; markmið, kynning og samráð	7
2.1 Markmið aðalskipulagsbreytingar	7
2.2 Kynning og samráð	7
3. Skipulagsleg staða og tengsl við aðrar áætlanir	9
3.1 Landsskipulag	9
3.2 Aðalskipulag.....	9
3.3 Friðlýsingar	10
3.4 Aðrar áætlanir	10
4. Grunnástand.....	11
4.1 Staðhættir og landslag.....	11
4.2 Jarðfræði.....	12
4.3 Gróðurfar og lífríki	12
4.3.1 Skógrækt.....	12
4.3.2 Fuglar	13
4.3.3 Dýralíf	13
4.3.4 Vatnalíf og veiði	13
4.5 Húsakostur og fornleifar	13
4.5.1 Húsakostur.....	13
4.5.2 Fornleifar	15
4.6 Ferðamennska	16
4.7 Samgöngur.....	16
4.7.1 Hringvegur nærri bæjarstæði	16
4.7.2 Áningarstaður í Eyfreyjunesvík.....	17
4.8. Efnistaka	17
5. Tillaga að breytingu á Aðalskipulagi Djúpavogshrepps 2008 - 2020	18
5.1 Færsla Hringvegur nærri bæjarstæði og fyrir Eyfreyjunesvík.....	18
5.2 Breyting á landnotkun í landi Teigarhorns	19
5.2.1 Landbúnaður	19
5.2.2 Afþreyingar- og ferðamannasvæði.....	20
5.2.3 Efnistöku- og efnislosunarsvæði.....	22

5.2.4 Friðlýst svæði.....	23
5.2.5 Aðrar breytingar á aðalskipulagsupprætti og greinargerð.....	23
5.3 Breyting á landnotkun í landi Djúpavogshrepps við Framnes	23
6. Umhverfismat.....	24
6.1 Samantekt.....	24
6.2 Helstu leiðir við gerð umhverfismats	24
6.3 Yfirlit yfir umfang og efni umhverfismatsins	25
6.4 Umhverfispættir og áhrif.....	25
6.5 Viðmið umhverfisáhrifa	25
6.6 Aðferð og framsetning.....	26
6.7 Mat á umhverfisáhrifum.....	26
6.7.1 Hringvegur nærri bæjarstæði og fyrir Eyfeyjunesvík (veglínur 1u6 og 1u6-557).....	26
6.7.2 Þjónustumiðstöð	30
7. Viðauki A – Grunnástand og viðmið	33

1. Inngangur

Jörðin Teigarhorn, sem stendur við sunnanverðan Berufjörð í Djúpavogshreppi, er vel þekkt og hefur löngum haft mikið aðdráttarafl. Náttúra svæðisins þykir afar sérstök en þar er einn þekktasti fundarstaður geislasteina í heiminum. Vegna sérstöðu sinnar var hluti jarðarinnar friðlýstur skv. lögum um náttúruvernd nr. 47/1971, sem náttúruvætti árið 1975. Saga og menningarminjar svæðisins þykja einnig athyglisverðar og má þar t.d. nefna Weywadthús frá árinu 1882, sem er í eigu húsasafns Þjóðminjasafns Íslands.

Íslenska ríkið keypti Teigarhorn árið 2013, sem þá var óðalsjörð og hafði um árabíl fyrst og fremst verið nýtt undir hefðbundinn landbúnað og skógrækt. Samfara kaupunum var friðlýsing náttúruvættisins endurnýjuð og náttúruvættið stækkað¹, auk þess sem jörðin í heild sinni var friðlýst sem fólkvangur² skv. lögum um náttúruvernd nr. 44/1999. Þá var gerður samningur við Djúpavogshrepp³ um daglega umsjón og rekstur svæðisins.

Fram til ársins 2013 var aðgengi ferðamanna að Teigarhorni mjög takmarkað en með kaupum íslenska ríkisins varð breyting þar á og telja má víst að ásókn ferðamanna inn á svæðið muni stórukast á komandi árum. Á hinn bóginn blasir við að innviðir í þágu ferðabjónustu, verndunar, fræðslu og útivistar eru takmarkaðir á Teigarhorni, þó nokkur uppbygging hafi átt sér stað á frá árinu 2014. Slík innviðauppbygging er algjörlega nauðsynleg eigi svæðið að gegna hlutverki sínu, sbr. friðlýsingarákvæði náttúruvættisins og fólkvangsins, en svæðið er á appelsínugulum lista Umhverfisstofnunar⁴, þar sem jarðminjar á svæðinu þola illa rask og óheftan ágang ferðamanna. Af þessum sökum hefur

¹ Auglýsing um friðlýsingu geislasteina í landi Teigarhorns, Djúpavogshreppi. Undirritað 15. apríl 2013.

² Auglýsing um fólkvanginn Teigarhorn í Djúpavogshreppi. Undirrituð 15. apríl 2013.

³ Samningur um umsjón og rekstur fólkvangsins Teigarhorn. Undirritaður 15. apríl 2013.

⁴ Aðalbjörg Birna Guttormsdóttir og Ólafur A. Jónsson (2013). *Rauði listinn - svæði í hættu. Yfirlit til umhverfisráðuneytisins*. Umhverfisstofnun.

Djúpavogshreppur lítið auglýst Teigarhorn sem viðkomustað innan sveitarfélagsins. Þess í stað hafa áherslur sveitarfélagsins miðast að því að hraða nauðsynlegri uppbyggingu svo taka megi á móti ferðamönnum með sjálfbærum og ábyrgum hætti.

Árið 2014 samþykkti Framkvæmdarsjóður ferðamannastaða umsókn Djúpavogshrepps um styrk til gerðar deiliskipulags fyrir jörðina og þannig sköpuðust möguleikar fyrir sveitarfélagið að taka mikilvægt skref til uppbyggingar á svæðinu. Framvinda skipulagsgerðar og uppbyggingar hefur þó ekki verið eins hröð og vonir stóðu til. Á upphafsstigum skipulagsgerðarinnar í ágúst 2014 voru teknar upp viðræður við Vegagerðina um mögulega færslu þess kafla Hringvegar sem liggur nærri bæjarstaðinu á Teigarhorni og fyrir Eyfreyjunesvík. Færsla Hringvegar á þessum stað er talin mjög mikilvæg til að auka öryggi á svæðinu og nauðsynlegur þáttur til að rýmka fyrir uppbyggingu innviða á staðnum. Vegna mikilvægis þessa þáttar fyrir framvindu skipulags á svæðinu hægðist mjög á skipulagsferlinu meðan umræða fór fram en endanleg niðurstaða fékkst í málið 22. júlí 2016⁵. Í framhaldinu fór skipulagsvinna aftur af stað og er tillögugerð nú vel á veg komin.

⁵ Þessi niðurstaða var staðfest í umsögn Vegagerðarinnar dags. 9. janúar 2017.

2. Breyting á aðalskipulagi; markmið, kynning og samráð

Fyrirhuguð uppbygging á Teigarhorni og færsla Hringvegjar samræmist ekki Aðalskipulagi Djúpavogshrepps 2008 - 2020 sem staðfest var af umhverfisráðherra 24. febrúar 2010 og kallar því á breytingu eigi áform að verða að veruleika.

Sú aðalskipulagsbreyting sem hér er til umræðu fjallar um breytta landnotkun á Teigarhorni, breytta legu Hringvegjar nærri bæjarstæði á Teigarhorni og fyrir Eyfreyjunesvík og breytta landnotkun í landi Djúpavogshrepps við Eyfreyjunes.

2.1 Markmið aðalskipulagsbreytingar

Markmið aðalskipulagsbreytingarinnar eru að skapa rýmilegar aðstæður til að:

- Vernda náttúru Teigarhorns og þær menningarminjar sem þar er að finna.
- Skapa rými til uppbyggingar nauðsynlegra innviða í þágu verndar, ferðamennsku, fræðslu og útvistar, sérstaklega á nærsvæði bæjarstæðis.
- Stuðla að markvissri umferðarstjórnun og -flæði gesta um jörðina með það fyrir augum að viðkvæmum svæðum verði hlíft.
- Bæta aðkomu akandi og gangandi umferðar inn á svæðið í því skyni að auka öryggi gesta.
- Bæta aðgengi gesta og skapa heilllegri ásýnd, m.a. með endurheimt menningarlandslags nærri bæjarstæði.
- Skapa forsendur fyrir margvíslega atvinnustarfsemi í sátt við svæðið, s.s. verslun og þjónustu, safna- og rannsóknarstarfsemi, skógrækt, æðardúntekju og öðru því sem getur stuðlað að sjálfbærum rekstri til framtíðar.

2.2 Kynning og samráð

Formlega hófst vinna við breytingu á aðalskipulagi í júní 2014. Fulltrúi TGJ kynnti drög að breytingunni fyrir stjórn fólkvangsins á Teigarhorni á Djúpavogi 29. ágúst 2014, en í stjórninni eiga sæti fulltrúar frá Djúpavogshreppi (sem jafnframt fer með formennsku), Náttúrufræðistofnun, Umhverfisstofnun og Þjóðminjasafni. Almenn sátt var á fundinum um þá tilhögun sem kynnt var. Sama dag fór stjórn ásamt fulltrúa TGJ í vettvangsferð að Teigarhorni. Þá gerði formaður stjórnar, sem jafnframt er oddviti Djúpavogshrepps, grein fyrir stöðu breytingar á aðalskipulagi á fundi stjórnar 3. nóvember 2014. Á fundi 11. desember 2014 samþykkti sveitarstjórn Djúpavogshrepps tillögu

að óverulegri breytingu og óskaði í framhaldi eftir staðfestingu Skipulagsstofnunar. Í svari Skipulagsstofnunar 8. janúar 2015 kemur fram að stofnunin fallist ekki á að framlögð tillaga að breytingu sé óveruleg og fara þurfi „með [hana] samkvæmt 1. mgr. 36. gr. skipulagslaga og eftir atvikum samkvæmt lögum um umhverfismat áætlaða“.

Þann 23. janúar 2015 kynnti fulltrúi TGJ núverandi stöðu mála fyrir skipulags-, framkvæmda- og umhverfisnefnd Djúpavogshrepps á fundi á Djúpavogi. Daginn eftir eða 24. janúar, var lýsing á breytingu á aðalskipulagi kynnt á borgarafundi á Djúpavogi. Ábendingarfrestur var veittur frá 27. janúar til 5. febrúar 2015 og lágu gögn frammi á skrifstofu sveitarfélagsins auk þess að vera aðgengileg á heimasíðu þess. Engar ábendingar bárust. Í framhaldi fól sveitarstjórn á fundi 12. febrúar 2015 sveitarstjóra að senda lýsinguna til umsagnar eftirfarandi stofnana og var hún send 16. febrúar 2015:

- Skipulagsstofnun. Umsögn barst - dags. 25. febrúar 2015
- Ferðamálastofu. Umsögn barst ekki.
- Heilbrigðiseftirliti Austurlands. Umsögn barst - dags. 3. mars 2015
- Minjastofnun. Umsögn barst - dags. 6. mars 2015
- Skógrækt ríkisins. Umsögn barst ekki.
- Vegagerðinni. Umsögn barst - dags. 1. apríl 2015
- Veiðimálastofnun. Umsögn barst ekki.

Eins og fram hefur komið urðu miklar tafir á skipulagsgerðinni meðan komist var að niðurstöðu um færslu Hringvegur nærri bæjarstæði á Teigarhorni og fyrir Eyfreyjunesvík. Fjölmarginir möguleikar voru ræddir í ferlinu en samkomulag milli stjórnar fólkvangsins, Djúpavogshreppar og Vegagerðinnar náðist á fyrri hluta ársins 2016 og endanleg staðfesting Vegagerðinnar á nýrri veglínu barst 22. júlí 2016.

Þann 15. desember 2016 samþykkti sveitarstjórn að senda tillögu að breytingu á aðalskipulagi til umsagnar eftirfarandi stofnana og var hún send 19. desember 2016:

- Ferðamálastofu. Umsögn barst ekki.
- Heilbrigðiseftirliti Austurlands. Umsögn barst ekki.
- Minjastofnun. Umsögn barst 6. janúar 2017
- Atvinnuvega- og nýsköpunarráðuneytinu. Umsögn barst 28. desember 2016.
- Skógrækt ríkisins. Umsögn barst 3. janúar 2017.
- Vegagerðinni. Umsögn barst 9. janúar 2017.
- Hafrannsóknarstofnuninni. Umsögn barst 29. desember 2016.

Jafnframt kynnti sveitarstjórn tillöguna með dreifibréfi til íbúa í sveitarfélaginu sem og á heimasíðu sveitarfélagsins, og í verslunum Kjörbúðinni og Við Voginn. Veittur var frestur til ábendinga frá 19. desember 2016 til 4. janúar 2017. Engar ábendingar bárust.

Þann 9. febrúar 2017 samþykkti sveitarstjórn að óska eftir heimild Skipulagsstofnunar til auglýsingar. Þann 16. mars 2017 veitti Skipulagsstofnun heimild til auglýsingar með fyrirvara um viðbætur í greinargerð og umhverfisskýrslu. Í ljósi athugasemda Skipulagsstofnunar var uppfærð greinargerð, umhverfisskýrsla og uppdráttur send Umhverfisstofnun til umsagnar 30. mars 2017. Stofnuninni var veittur frestur til 28. apríl 2017 til að gera athugasemdir. Tillaga ásamt umhverfisskýrslu var auglýst í Lögbirtingablaðinu og Fréttablaðinu 16. maí.

Veittur var frestur til athugasemda til og með 27. júní 2017. Umsögn Umhverfisstofnunar barst á auglýsingatíma eða 30. maí 2017. Jafnframt bárust tvær athugasemdir á auglýsingatíma. Stjórn fólkvangsins var kynnt staða mála á fundi 17. ágúst 2017. Í ljósi innsendra athugasemda óskaði sveitarfélagið 8. september 2017 eftir að Vegagerðin skoðaði tillögu sveitarfélagsins að breyttri veglínu um Eyfreyjunes og við Framnes. Vegagerðin sendi 15. nóvember 2017 frumhönnun á veglínu í samræmi við óskir sveitarfélagsins. Þann 16. nóvember 2017 samþykkti sveitarstjórn tillögu Vegagerðarinnar að breyttri veglínu. Jafnframt var sveitarstjóra falið að senda uppfærða tillögu að breytingu á aðalskipulagi til Skipulagsstofnunar með ósk um staðfestingu.

3. Skipulagsleg staða og tengsl við aðrar áætlanir

3.1 Landsskipulag

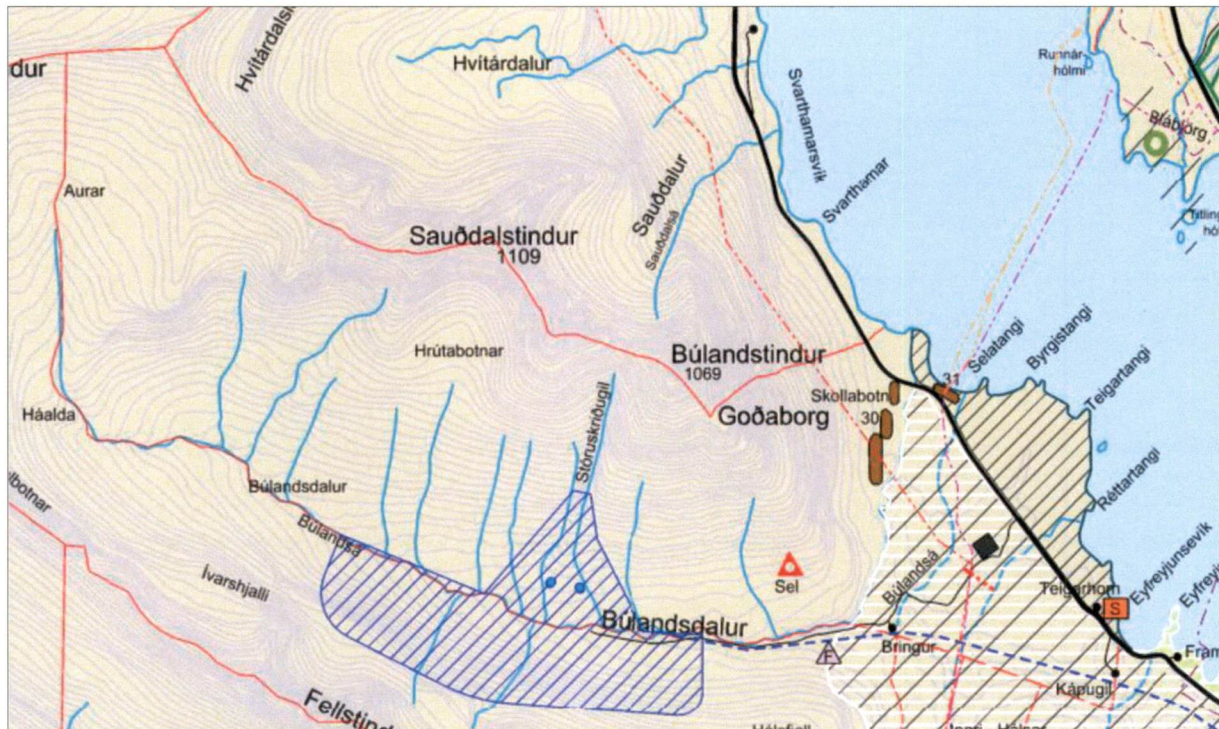
Í Landsskipulagsstefnu 2015 - 2026 segir að skipulag í dreifbýli skuli gefa kost á fjölbreyttri nýtingu lands, s.s. til ferðþjónustu og útivistar, í sátt við náttúru og landslag. Jafnframt segir að skipulag landnotkunar skuli stuðla að heilnæmu umhverfi og verndun og varðveislu sérstæðrar náttúru og menningar og sögu sem felst m.a. í byggingararfi og landslagi. Þá segir einnig að skipulag landnotkunar skuli stuðla að eflingu ferðþjónustu í dreifbýli um leið og gætt sé að því að varðveita þau gæði sem eru undirstaða ferðþjónustu. Aðalskipulagsbreytingin fellur mjög vel að því að stuðla að heilnæmu og öruggu umhverfi, þar sem lögð er áhersla á verndu og varðveislu náttúru og menningarminja. Jafnframt er lagt upp úr því að endurheimta þau gæði sem eru undirstaða ferðþjónustu á svæðinu.

3.2 Aðalskipulag

Aðalskipulag Djúpavogshrepps 2008 - 2020 gerir ráð fyrir landbúnaði sem ríkjandi landnotkun á Teigarhorni (sjá Kort 2). Aðrir landnotkunarflokkar eru iðnaðarsvæði á Teigum vegna tengivirkis RARIK, þjónustustofnun (safn) vegna Weywadthúss, stakt frístundahús og efnistaka. Þá eru innan jarðarinnar takmarkanir á landnotkun vegna friðlýsingarákvæða náttúruvættis, Náttúruverndarskrár 1996, hverfisverndar og þjóðminjaverndar. Vatnsból Vatnsveitu Djúpavogs er á jörðinni, undir Stóruskriðugili í norðurhlíðum Búlandsdals, og er hluti vatnsverndarsvæðis innan jarðarinnar. Þá liggja veitukerfi; rafmagn, kalt vatn og ljósleiðari um jörðina.

Breytingin er í samræmi við stefnu gildandi aðalskipulags um verndun náttúru og menningarminja og um að skapa og þróa tækifæri í ferðþjónustu í því skyni að fjölga störfum í þessari vaxandi atvinnugrein. Jafnframt fellur breytingin að þeirri stefnu að auka öryggi vegfarenda með fullkomnum samgöngubótum.

Kort 2. Aðalskipulag Djúpavogshrepps 2008 - 2020 - Teigarhorn.

3.3 Friðlýsingar

Aðalskipulagsbreytingin er samræmi við auglýsingu um fólkvanginn Teigarhorn í Djúpavogshreppi dags. 15. apríl 2013 sem miðar að því að tryggja útivistarsvæði í fögru umhverfi þar sem gestum gefst tækifæri á að kynnst sérstakri náttúru svæðisins og sögu jarðarinnar Teigarhorns. Samkvæmt 8. gr. auglýsingar um fólkvanginn segir að allar framkvæmdir innan fólkvangsins séu háðar leyfi Djúpavogshrepps, sbr. skipulagslög nr. 123/2010 og lög um mannvirki nr. 160/2010, og leyfi Umhverfisstofnunar sbr. lög um náttúruvernd nr. 60/2013. Framkvæmdir skulu vera í samræmi við samþykkt skipulag og verndar- og stjórnunaráætlun en svæðið skal skipulagt til almennrar útivistar.

Breytingin er jafnframt í samræmi við auglýsingu um friðlýsingu geislasteina í landi Teigarhorns í Djúpavogshreppi dags. 15. apríl 2013 sem miðar að því að varðveita og viðhalda náttúrulegu ástandi svæðisins einkum m.t.t. þeirra jarðlaga sem eru rík af geislasteinum. Í 6. gr. auglýsingar um friðlýsingu geislasteina segir að framkvæmdir sem haft geta í för með sér röskun og/eða eyðileggingu á geislasteinum eða jarðlögum sem eru rík af geislasteinum séu óheimilar. Jafnframt sé mannvirkjagerð óheimil á verndarsvæðinu nema með fengnu leyfi Umhverfisstofnunar. Leita skuli álits Náttúrufræðistofnunar Íslands og eftir atvikum annarra aðila við veitingu slíks leyfis. Framkvæmdir séu einnig háðar framkvæmdar- og byggingarleyfi Djúpavogshrepps sbr. skipulagslög nr. 123/2010 og lögum um mannvirki nr. 160/2010.

3.4 Aðrar áætlanir

Aðalskipulagsbreytingin tengist verndar- og stjórnunaráætlun fyrir Teigarhorn sem nú bíður staðfestingar Umhverfisstofnunar og er á forræði Umhverfisstofnunar í samstarfi við stjórn fólkvangsins. Þá er breytingin í samræmi við áætlanir Vegagerðarinnar um færslu á Hringvegi

sbr. tillögu til þingsályktunar að samgönguáætlun fyrir árin 2015 - 2026⁶. Breytingin er jafnframt í samræmi við skógræktarsamning milli Djúpavogshrepps og Héraðs- og Austurlandsskóga sem þinglýst var 23. október 2014.

4. Grunnástand

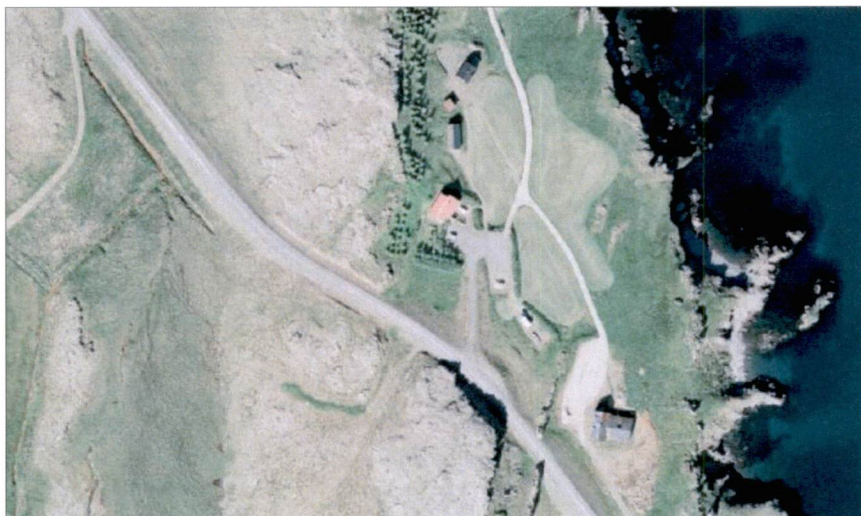
Margir viðkomustaðir ferðamanna á Íslandi búa yfir miklu aðdráttarafli. Án þess að kasta rýrð á þá má engu að síður fullyrða að fáir þeirra, sem eru af sambærilegri stærðargráðu, búi yfir jafn fjölbættu aðdráttarafli og Teigarhorn.

Fyrir utan að skarta jarðminjum á heimsmaelikvarða og fylla flokk friðaðra svæða á Íslandi, þá eru staðhættir á Teigarhorni einmuna fallegir, með vogskorna sjávarkletta og hinn formfagra Búlandstind í bakgrunni, þá má þar finna menningarminjar á borð við Weywadthús og ríkulegt búsetulandslag, en við fornleifaskráningu voru skráðar 66 minjar. Þá liggur fyrir skráning veðurfars á svæðinu frá árinu 1881 sem og náttúrufarsathuganir sem teygja sig áratugi aftur í tímann, auk þess sem Teigarhorn hefur í meira en 70 ár skartað meti í hæstum hita sem mælst hefur utandyra hérlandis eða 30,5°C. Ennfremur er saga ljósmyndunar á Íslandi nátengd staðnum en fyrsti kvenkyns atvinnuljósmyndari Íslandssögunnar, Nicoline Weywadt bjó á Teigarhorni og starfaði þar við iðn sína um árabíl. Þess er því að vænta að mjög fjölbreyttur hópur ferðamanna finni hjá sér löngun til að sækja staðinn heim til lengri eða skemmri tíma.

4.1 Staðhættir og landslag

Staðhættir og landslag er einkar fagurt. Í vogskorinni standlínu rísa brattir klettar frá sjó. Á láglandi einkennist landslag af formfögrum klettabeltum og berggöngum, mólendi og mýrlendi, uns ásar og fjalllendi taka við. Hæstur rís Búlandstindur (1069 m.y.s.) og ofan úr Búlandsdal rennur Búlandsá að hluta í mjög fallegu gljúfri og fellur til sjávar í Berufjörð.

Nærri landamerkjum í austri skammt neðan Hringvegjar stendur íbúðarhúsið að Teigarhorni ásamt Weywadthúsi og sýningarskála undir samfelldu klettabelti. Nokkru austar standa hlaða og fjárhús.

⁶ Sjá nánar: <https://www.althingi.is/alttext/pdf/145/s/1706.pdf>

4.2 Jarðfræði

Merkilegar jarðfræðiminjar og þá helst geislasteinar (s.s. skólesít, stilbít, epistilbít, mordenít, mesólít, analsím og heulandít) er að finna mjög víða á jörðinni, sérstaklega í fjörum þar sem sjór brýtur á klettum. Þá eru á svæðinu einnig formfagrir berggangar og stuðlaberg.

4.3 Gróðurfar og lífríki

Í skýslu landvarðar sumarið 2013⁷ segir eftirfarandi: „Gróðurfar á Teigarhorni ber almennt vott um gott ástand vistkerfisins og fjölbreyttar vistgerðir. Á náttúruvættinu skiptast á slegin tún, úthagar, klappir og óframræst votlendi með tjörnum. Þá er lítt gróið land við Búlandsárós, víðfeðmir móar með lækjum ofar í Teigarhorns landinu og ung skógrækt. Mólendið er ríkt af fjölbreyttum gróðri. Ofan þjóðvegur er ágætt berjaland, vel gróið og mikill raki í jörðu. Meðfram strandlengjunni og upp með ánni eru þó rofinn svæði“ (bls. 13).

4.3.1 Skógrækt

Á jörðinni er í gildi samningur milli Héraðs- og Austurlandskóga og Djúpavogshrepps og var honum þinglýst 23. október 2014. Samningurinn tekur til 168 ha svæðis ofan Hringvegur; við rætur Búlandstinds og á Teigum. Byggir hann á tveimur eldri skógræktarsamningum milli þáverandi landeiganda og Austurlandskóga, þinglýstum 17. mars 2003 og 10. mars 2006. Samkvæmt núgildandi samningi verður stunduð nytjaskógrækt á svæðinu og hefur nú þegar verið gróðursett í allt það svæði sem samningurinn tekur til. Í janúar 2013⁸ höfðu tæplega 245.000 trjáplöntur af 17 tegundum verið gróðursettar. Birki er þar fyrirferðarmest, en rússalerki og alaskaösp fylgja þar á eftir. Í landvarðarskýrslu 2013 kemur fram að hluti trjáanna hafi náð yfir 170 cm hæð en flest séu þau á bilinu 30 - 100 cm.

⁷ Brynja Davíðsdóttir (2013). Náttúruvættið og fólkvangurinn Teigarhorn. Landvarðarskýrsla sumarið 2013.

⁸ Upplýsingar frá Héraðs- og Austurlandskógum - tölvupóstur frá Ólöfu I. Sigurbjartsdóttir, 22. janúar 2013.

4.3.2 Fuglar

Í landvarðarskýrslu sumarið 2013 kemur fram að fuglalíf í landi Teigarhorns er mikið og það sumar voru skráðar 42 tegundir, þar af 23 tegundir með staðfest varp eða sem sýndu óðalsatferli. Æðarvarp er töluvert á jörðinni. Það hefur verið nýtt af hálfu umsjónaraðila og er stefnt á að efla það til muna.

4.3.3 Dýralíf

Í landvarðarskýrslu sumarið 2013 kemur fram að nokkuð hafi verið um hreindýrstarfa í landi Teigarhorns fram í júlí. Mjög misjafnt er milli ára hve lengi hreindýrin halda sig niður á láglandi. Í skýrslu landvarðar sumarið 2014 segir að hjarðir hreindýra hafi verið á láglandi fram í júní en fært sig ofar eftir því sem á leið sumar.

4.3.4. Vatnalíf og veiði

Í landvarðarskýrslu sumarið 2013 kemur fram að sjóbleikja gangi í Búlandsá seinni part sumars en þar megi einnig veiða stöku lax og sjóbirting. Þá sást flundra í Búlandsá sumarið 2013. Í Græfulæk, skammt austan Búlandsár má m.a. finna dvergbleikju auk þess sem álar hafa sést þar.

4.5 Húsakostur og fornleifar

4.5.1 Húsakostur

Weywadthús

Í Húsakönnun í Djúpavogshreppi 2014⁹ segir að Weywadthús hafi verið reist á árunum 1880 - 1882 af Níelsi Weywad, verslunarstjóra hjá Ørum og Wulff. Við fráfall hans árið 1883 erfði Noline Weywad húsið og rak hún þar ljósmyndastofu, sem og síðar Hansína Björnsdóttir, systurdóttir hennar. Búið var í húsinu fram undir 1990 en síðan 1992 hefur húsið verið hluti af húsasafni Þjóðminjasafnsins.

⁹ Guðrún Jónsdóttir, Ragnheiður Ragnarsdóttir og Páll Jakob Línal (2015). Húsakönnun í Djúpavogshreppi 2014 - uppfærð 2015. Unnið fyrir Djúpavogshrepp.

Annar húsakostur

Annar húsakostur á jörðinni er nokkur:

- Steinsteipt íbúðarhús (byggingarár 1984) - húsið er á þremur hæðum samtals 244,4 m². Á undanförunum tveimur árum hefur húsið verið tekið til gagnerra endurbóta en samkvæmt úttektarskýrslu landsúttektarmanna dags. 27. júní 2013, þarfnaðist húsið talsverðra lagfæringa. Sumurin 2013 og 2014 var húsið nýtt sem bústaður landvarðar yfir sumar-tímamann en gegnir nú því hlutverki árið um kring.
- Bárujárnsklædd verkfæra-/vélageymsla (nú aðstöðuhús/sýningarskáli) á steiptum sökkli (byggingarár 1974) - samtals 76,9 m². Samkvæmt úttektarskýrslu landsúttektarmanna dags. 27. júní 2013 er húsið í sæmilegu ástandi.
- Krossviðarklæddur skúr á steiptum sökkli (byggingarár 1988) - 20,1 m². Samkvæmt úttektarskýrslu landsúttektarmanna dags. 27. júní 2013 er húsið í sæmilegu/slöku ástandi. Frá árinu 2013 hefur húsið verið nýtt undir verkun á æðardúni.

- Bárujárnsklædd hlaða á steiptum sökkli (byggingarár 1969) - samtals 110 m². Samkvæmt úttektarskýrslu landsúttektarmanna dags. 27. júní 2013 er húsið í sæmilegu ástandi. Frá árinu 2013 hefur engin notkun verið á húsinu.
- Bárujárnsklædd fjárhús við hlöðu á steiptum sökkli (byggingarár 1970) - samtals 169 m². Samkvæmt úttektarskýrslu landsúttektarmanna dags. 27. júní 2013 er húsið í sæmilegu ástandi. Frá árinu 2013 hefur engin notkun verið á húsinu.

Frístundahús er í mynni Búlandsdals rétt austan við grjúfur Búlandsár. Spennistöð RARIK er á Teigum við veg inn á Búlandsdal skammt frá Hringvegi.

4.5.2 Fornleifar

Í svæðisskráningu menningarminja í Djúpavogshreppi er getið um 25 minjar í landi Teigarhorns¹⁰. Í tengslum við skipulagsgerð og fyrirhugaða uppbyggingu innviða á svæðinu var gerð fornleifaskráning í landi Teigarhorns árið 2015¹¹ að frumkvæði Djúpavogshrepps. Hún var framkvæmd með tvennum hætti, þar sem heimatún og nærumhverfi þess var deiliskráð en utan þess var landið aðalskráð. Niðurstöður skráningar segir: „*Teigarhorn er fallett minjasvæði við Þjóðveg 1 og hentar því einstaklega vel sem útivistarsvæði fyrir almenning og sem áningarstaður fyrir ferðamenn. Samtals voru skráðar 66 fornleifar í landi Teigarhorns og eru flestar þeirra í eða við heimatúnið. Auðvelt væri að vekja athygli ferðamanna á sýnilegum minjastöðum með teikningum, textum og þeim fjölmörgu ljósmyndum sem til eru frá Teigarhorni*“ (bls. 46).

Kort 1. Skráðar fornleifar á nærsvæði.

¹⁰ Sædis Gunnarsdóttir (2004). Menningarminjar í Djúpavogshreppi - svæðisskráning. Reykjavík: Fornleifastofnun Íslands.

¹¹ Kristborg Þórsdóttir & Stefán Ólafsson (ritstj.). Fornleifaskráning í landi Teigarhorns. Reykjavík: Fornleifastofnun Íslands.

4.6 Ferðamennska

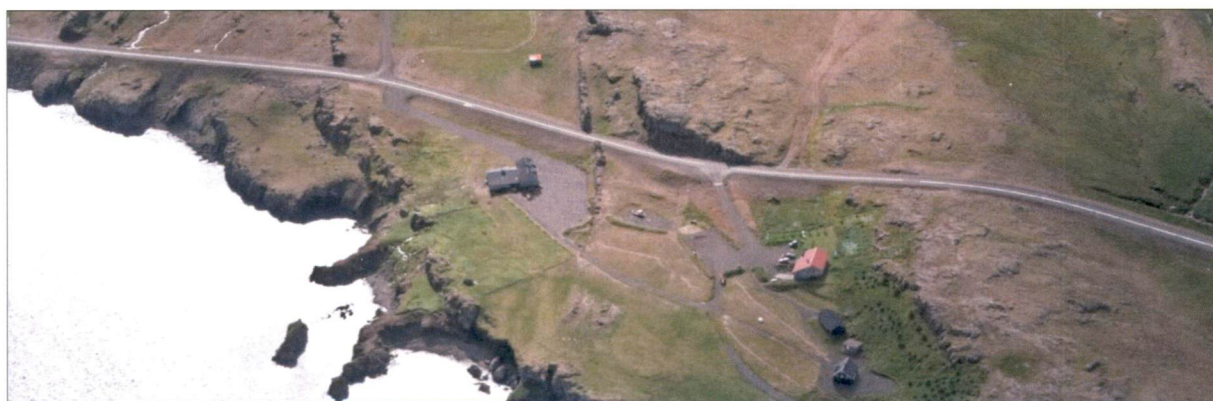
Milli áranna 2014 og 2015 varð tæplega 30% aukning á fjölda erlendra ferðamanna sem komu til Íslands¹² og á árinu 2016 má jafnvel gera ráð fyrir enn meiri aukningu frá fyrra ári. Austurland hefur ekki farið varhluta af þessari fjölgun en hlutfall gistinguáttanna á svæðinu sumarið 2015 var um 13% af heild á landsvísi, sem er svipað hlutfall og árið 2014¹³. Samkvæmt gögnum Ferðamálastofu er íslensk náttúra helsta ástæða þess að ríflega 70% erlendra ferðamanna koma til Íslands að vetri til¹⁴ og tæplega 80% koma að sumri til¹⁵. Samkvæmt sömu gögnum hafði íslensk menning/saga mikil áhrif á ákvörðun um Íslandsferð hjá tæplega 35% erlendra ferðmanna að vetri til en hjá um 40% þeirra sem komu að sumri til. Niðurstöður Ferðamálastofu¹⁶ sýna að íslensk náttúra er vinsæl meðal Íslendinga. Má í því samhengi nefna Þingvelli, Gullfoss og Geysi, Mývatnssveit og Hvalfjörð. Þá greiða tæplega 40% Íslendinga fyrir aðgang að sýningum og söfnum á ferðum sínum um landið. Landvörður á Teigarhorni sumrin 2013 og 2014 kannaði ástæður þess að gestir sóttu svæðið heim. Niðurstöður sýndu að helstu ástæður þess að ferðamenn komu að Teigarhorni var útivera og ganga um svæðið (>60%), og geislasteinasafn (>50%). Aðrar ástæður eru m.a. skoðun geislasteina undir leiðsögn (20-30%), lesa upplýsingaskilti (15-30%), dúnvinnsla (>20%), taka myndir (15-30%) og skoða Weywadthús (15%)¹⁷.

4.7 Samgöngur

Hringvegur um Berufjörð sker jörðina til norðvesturs og suðausturs.

4.7.1 Hringvegur nærri bæjarstæði

Hringvegur fer nærri bæjarstæðinu á Teigarhorni eða um 50 m fjarlægð frá íbúðarhúsi og innan 30 m fjarlægð frá útihúsum. Á þessum kafla liggur vegurinn hátt í landi sem leiðir til að aðkoma að íbúðarhúsi er mjög brött. Jafnframt eru blindbeygjur og blindhæðir á umræddum kafla sem gerir aðkomu að íbúðarhúsi og útihúsum sérlega hættulega vegfarendum.

¹² Heildarfjöldi erlendra ferðamanna 1949-2015. Sjá: <http://www.ferdamalastofa.is/is/tolur-og-utgafur/fjoldi-ferdamanna/heildarfjoldi-erlendra-ferdamanna-1949-2015>.

¹³ Ferðamálastofa. Ferðapjónusta á Íslandi í tölum. Maí 2016.

¹⁴ Ferðamálastofa. Erlendir ferðamenn á Íslandi - vetur 2015-2016. Unnið af Maskínu.

¹⁵ Ferðamálastofa. Erlendir ferðamenn á Íslandi - sumar 2014. Unnið af Maskínu.

¹⁶ Ferðalög Íslendinga (ferðalög Íslendinga 2015 og ferðaáform þeirra 2016). Unnið af Markaðs- og miðlarannsóknnum. Janúar 2016.

¹⁷ Þess ber þó að geta að Weywadthús er enn lokað, þannig að hér er einungis átt við ytra byrði hússins.

Vegna nálægðar við veginn og hæðar hans í landinu er öryggi þeirra sem dvelja í námunda við íbúðarhús og útihús mjög ábótavant, en stefnt er að því að þjónustumiðstöð verði reist þar sem útihús standa nú. Jafnframt takmarkar lega vegarins því mjög möguleika á uppbyggingu innviða í þágu ferðapjónustu, verndunar, fræðslu og útivistar á svæðinu og hefur neikvæð áhrif á upplifun fólks en um er að ræða svæði sem hefur hvað mesta aðdráttaraflið. Ennfremur má nefna að umtalsverður hávaði er frá umferð um veginn, og þá sérstaklega frá stærri bifreiðum, sbr. flutningabílum þegar þeir slá af vegna takmarkaðrar vegrýnar í beygju skammt ofan við íbúðarhús. Í tillögu til þingsályktunar um samgönguáætlun 2015 - 2026 er gert ráð fyrir fjárveitingu í færslu á veginum fjær bæjarstæði á 3. tímabili, þ.e. á árunum 2023 - 2026¹⁸.

4.7.2 Áningarstaður í Eyfreyjunesvík

Mjög vinsæll áningarstaður ferðamanna er í Eyfreyjunesvík fast við Hringveg. Áningarstaðurinn er í landi Djúpavogshrepps og er því utan friðlýsingarmarka. Vænta má að á álagstímum stoppi nokkur hundruð manns þar á degi hverjum en þaðan er sérlega fallegt útsýni yfir Eyfreyjunesvík að Teigarhorni með Búlandstind í baksýn. Stefnt er að því að áningarstaðurinn byggist upp samfara aukinni uppbyggingu í þágu ferðamennsku og verði mikilvægur áningastaður gesta sem hafa hug á að sækja Teigarhorn heim.

4.8. Efnistaka

Á jörðinni eru tvær opnar efnisnámur samkvæmt Aðalskipulagi Djúpavogshrepps 2008 - 2020; á malaraurum vestan Búlandsár ofan Hringvegjar (náma nr. 30) og í fjöru nokkru vestan við ósa árinna (náma nr. 31). Samkvæmt aðalskipulagi er áætluð stærð efnistökusvæðis nr. 30; 30 þús. m² og áætlað efnismagn 45 þús. m³ og áætluð stærð efnistökusvæðis nr. 31; 5 þús. m² og áætlað efnismagn 10 þús. m³.

¹⁸ Sjá nánar: <https://www.althingi.is/alttext/pdf/145/s/1706.pdf>

5. Tillaga að breytingu á Aðalskipulagi Djúpavogshrepps 2008 - 2020

Sé litið til þess fjölbætta aðdráttafis sem Teigarhorn hefur, auk þess sem staðurinn er í alfaraleið þeirra sem fara um Hringveg, má telja víst að hann höfði til mun breiðari hóps ferðamanna, en almennt gengur og gerist með áningarstaði á landsbyggðinni af sambærilegri stærðargráðu.

Í fyrstu er stefnt að því að full þjónusta verði veitt á Teigarhorni á tímabilinu 15.

maí – 1. október og þegar helstu innviða-uppbyggingu verður lokið má varlega áætla að árlegur fjöldi gesta verði á lágmarki 60.000 manns.

Þeirri breytingu á Aðalskipulagi Djúpavogshrepps 2008 - 2020 sem hér er lögð fram, er ætlað að skapa forsendur til uppbyggingu innviða í þágu ferðaþjónustu, verndunar, fræðslu og útivistar í fólkvangnum og náttúruvættinu á Teigarhorni með ábyrgja stjórnun og sjálfbærni að leiðarljósi. Jafnframt er horft til þess að endurheimta landslag og staðhætti nærri bæjarsvæði, auka jákvæða upplifun fólks á svæðinu og bæta öryggi þess.

Tillaga að aðalskipulagsbreytingu er hér sett fram í þremur köflum. Kafli 5.1 fjallar um færslu Hringvegjar nærri bæjarstæði og fyrir Eyfreyjunesvík, kafli 5.2 fjallar um breytingar á landnotkun í landi Teigarhorns, og kafli 5.3 fjallar um breytingar á landnotkun í landi Djúpavogshrepps við Eyfreyjunes.

5.1 Færsla Hringvegjar nærri bæjarstæði og fyrir Eyfreyjunesvík

Eins og fram kemur í kafla 4.7.1 liggur Hringvegur hátt landi nærri bæjarstæði og þrengir þar mjög að möguleikum til uppbyggingar innviða í þágu ferðaþjónustu, fræðslu, verndunar og útivistar. Jafnframt er hann hættulegur vegfarendum sem og þeim sem dvelja nærri íbúðarhúsi og útihúsum.

Í Aðalskipulagi Djúpavogshrepps 2008 - 2020 segir að stuðla skuli að eflingu ferðaþjónustu í sveitarfélaginu og skapa fjölbreytta möguleika til útivistar fyrir íbúa og gesti jafnframt því sem stefnt skuli að því að auka gæði og öryggi á stofnvegakerfi innan sveitarfélagsins. Færsla Hringvegjar fjær bæjarstæðinu á Teigarhorni er því í fullu samræmi við stefnu aðalskipulags að þessu leyti. Til að uppbygging á fyrirhuguðu afþreyingar- og ferðmannasvæði á bæjarstæði Teigarhorns (sjá kafla 5.2.2) skili sem bestum árangri, stuðli að jákvæðri upplifun fólks í öruggu umhverfi þar sem verndarsjónarmiðum er gert hátt undir höfði sem og að Hringvegur uppfylli kröfur um umferðaröryggi, gerir tillagan ráð fyrir færslu hans á um 1,8 km kafla nærri bæjarstæði og fyrir Eyfreyjunesvík. Samfara þessu gerir tillagan ráð fyrir að núverandi Hringvegur verði gerður að þjónustu- og aðkomuleið gesta að fyrirhuguðu afþreyingar- og ferðmannasvæði og hann aðlagður breyttum áherslum á svæðinu. Að sama skapi verði núverandi Hringvegur, þar sem hann stendur hvað næst bæjarstæði, fjarlægður svo endurheimta megi landslag og staðhætti.

Lögð skal rík áhersla á að framkvæmdin falli vel að landi og að umhverfisraski sé haldið í lágmarki. Um framkvæmdina gilda friðunarákvæði fólkvangsins sem og verndar- og stjórnunaráætlun. Framkvæmdin fellur í flokk B skv. 1. viðauka laga nr. 106/2000 um mat á umhverfisáhrifum (sjá nánar í kafla 6) og er háð leyfi Djúpavogshrepps og Umhverfisstofnunar.

5.2 Breyting á landnotkun í landi Teigarhorns

5.2.1 Landbúnaður

Tillagan gerir ráð fyrir að meginlandnotkun innan marka Teigarhorns verði landbúnaður, að undanskildum þeim svæðum sem getið er um í köflum 5.2.2 og 5.2.3. Um landbúnaðarsvæði í landi Teigarhorns gilda friðunarákvæði fólkvangsins og náttúruvættisins sem og verndar- og stjórnunaráætlun.

Í tillögunni er á landbúnaðarsvæði áningarstaður (móttökusvæði) heimilaður nærri jarðarmörkum í norðri, allt að 15 bílastæði og stæði fyrir 2 rútur. Þar verður jafnframt heimilt að koma fyrir upplýsingaskiltum er varða náttúruvættið og fólkvanginn á Teigarhorni. Í tillögunni er á landbúnaðarsvæðum jafnframt heimiluð uppbygging lítilla áningarstaða með eða án bílastæða. Áningarstaðir eru ekki sérstaklega merktir inn á aðalskipulagsuppdrátt en nánari úrfærsla, umfang og staðsetning fer fram í deiliskipulagi. Þá er heimilt að byggja upp akfæra slóða og göngustíga.

Lögð skal rík áhersla á að allar framkvæmdir innan landbúnaðarsvæða falli vel að landi og að umhverfisraski sé haldið í lágmarki. Um allar framkvæmdir gilda friðunarákvæði fólkvangsins og náttúruvættisins, sem og verndar- og stjórnunaráætlun. Allar framkvæmdir eru háðar leyfi Djúpavogshrepps og Umhverfisstofnunar.

5.2.1.1 Skógrækt

Tillagan gerir ráð fyrir skógrækt á 168 ha ofan Hringvegur í samræmi við afmörkun gildandi skógræktarsamnings, annars vegar við rætur Búlandstinds og hins vegar á Teigum. Felur samningurinn í sér endurnýjun á tveimur eldri skógræktarsamningum milli þáverandi landeiganda og Austurlandsskóga, þinglýstum 17. mars 2003 og 10. mars 2006. Gróðursett hefur verið í allt það svæði sem núgildandi samningur tekur til og í því má segja að frekar sé um uppfærslu á aðalskipulagi að ræða en stefnubreytingu sveitarstjórnar.

Á aðalskipulagsupprætti eru skógrækt tilgreind með sama hætti og í gildandi aðalskipulagi, þ.e. sem sérstakur landnotkunarflokkur yfir aðra landnotkun. Jafnframt er texta í greinargerð aðalskipulagsins (neðst á bls. 127) breytt úr „Í [...] er gert ráð fyrir skógrækt á 10 jörðum ... “ í „Í [...] er gert ráð fyrir skógrækt á 11 jörðum ... “ og Teigarhorni bætt við í töflu 31 (bls. 128). Um skógrækt í landi Teigarhorns gilda friðunarákvæði fólkvangsins og náttúruvættisins sem og verndar- og stjórnunaráætlun fyrir fólkvanginn og náttúruvættið.

Lögð skal rík áhersla á að allar framkvæmdir innan skógræktarsvæða falli vel að landi og að umhverfisraski sé haldið í lágmarki. Um allar framkvæmdir gilda friðunarákvæði fólkvangsins, sem og verndar- og stjórnunaráætlun. Allar framkvæmdir eru háðar leyfi Djúpavogshrepps og Umhverfisstofnunar.

5.2.2 Afþreyingar- og ferðamannasvæði

Almenningi er heimiluð för um fólkvanginn sbr. 5. gr. auglýsingar um fólkvanginn og 8. gr. auglýsingar um náttúruvættið. Jafnframt segir auglýsingu um náttúruvættið að unnið skuli að því að efla skilning almennings á þeim sérstöku jarðminjum sem þar er að finna, t.d. með miðlun fræðsluefnis. Jafnframt skal vernda vistkerfi og líffræðilega fjölbreytni svæðisins þannig að það geti þróast með náttúrulegum hætti.

Í kafla 3.1 í tillögu að verndar- og stjórnunaráætlun fyrir Teigarhorn er gert ráð fyrir bæjarsvæði taki við meginstraumi gesta sem sækja svæðið heim og þar sé gert ráð fyrir uppbyggingu innviða.

Eins og áður segir hefur nokkur uppbygging innviða í þágu ferðapjónustu, verndar, fræðslu og útivistar átt sér stað á Teigarhorni á undanförunum árum. Að því sögðu þá eru stærstu hlutar innviðauppbyggingar eftir, og rétt að halda til að haga að svæðið er á appelsínugulum lista Umhverfisstofnunar, eins og áður hefur komið fram.

Svo bregðast megi við aukinni umferð gesta um svæðið með ábyrgum hætti, efla ferðapjónustu og atvinnu, og styrkja innviði samfélagsins gerir tillagan ráð fyrir um 2,5 ha afþreyingar- og ferðamannasvæði á bæjarstæði Teigarhorni. Innan svæðisins munu falla Weyvadthús, íbúðarhús landvarðar, dúnkofi og fyrirhugað aðstöðuhús á bæjarstæði (sjá einnig í kafla 4.5.1), sem og fyrirhuguð þjónustumiðstöð ásamt bílastæði. Svæðið er afmarkað í bleikum lit á aðalskipulagsupprætti og í greinargerð er gerð breyting í töflu 30 þar sem nýr landnotkunarflokkur „Afþreyingar- og ferðamannasvæði“ er bætt við og fær Teigarhorn merkingu fyrir þann flokk. Um afþreyingar- og ferðamannasvæði í landi Teigarhorns gilda friðunarákvæði fólkvangsins og náttúruvættisins, verndar- og stjórnunaráætlun sem og sértækar reglur. Allar framkvæmdir eru háðar leyfi Djúpavogshrepps og Umhverfisstofnunar.

Sértækar reglur á affreyingar- og ferðamannasvæði

- Þjónustumiðstöð: Vegna sérstöðu svæðisins í náttúrufars- og menningarlegum skilningi, og þess fjölbreytta aðdráttarafls sem Teigarhorn hefur, er heimilt að reisa allt að 770 m² þjónustumiðstöð neðan núverandi Hringvegur í fleiri en einni byggingu. Í tillögunni er litið svo á að þjónustumiðstöð gegni stóru hlutverki við verndun viðkvæmrar náttúru og menningarminja og í að koma í veg fyrir óafturkræfar skemmdir á svæðinu. Sem fyrsti viðkomustaður gesta gegnir hún mikilvægu hlutverki í umferðarstýringu á svæðinu og með áhugaverðum sýningum, fræðslu, verslun og þjónustu er henni ætlað að sinna þörfum þess stóra hluta gesta sem dvelur stutt á svæðinu og hefur takmarkaðan tíma/þörf fyrir bein samskipti við náttúru og sögu staðarins. Tillagan gerir ráð fyrir að þjónustumiðstöðin hýsi móttöku, upplýsingaveitu, fjölnotasal (s.s. fyrir kvikmyndir/svæðistengt fræðsluefni), viðurkennt safn skv. safnalögum nr. 141/2011 fyrir náttúru- og menningarminjar, veitingahús/kaffihús ásamt eldhúsi, verslun, geymslur, salerni og snyrtiaðstöðu. Þá þarf þjónustumiðstöðin að hýsa skrifstofu og aðstöðu fyrir landvörð/staðarhaldara og annað starfsfólks hússins.

Í tillögunni er gert ráð fyrir að þjónustumiðstöðin standi alfarið á svæði sem þegar er raskað vegna áralangs búskapar á jörðinni. Innan svæðisins standa nú útihús (sjá nánar kafla 4.5.1) sem falla vel að landi og hlað umhverfis húsinn. Hönnun þjónustumiðstöðvarinnar skal hafa vísun í útlit, byggingarlag og stærð útihúsanna en slíkt getur skapað möguleika á byggingu á tveimur hæðum. Til viðbótar er heimilt að reisa einnar hæðar byggingu/-ar sem hluta af þjónustumiðstöð. Sú/þær bygging/-ar gætu annaðhvort verið stakstæð/ar í námunda við fyrrgreinda byggingu eða sambyggð/ar henni. Allar byggingar skulu falla vel að landi og staðháttum og hafa vísun í sögu, menningu og náttúru á svæðinu.

Nákvæmari útfærsla á útliti, starfsemi, umfangi og staðsetningu þjónustumiðstöðvar mun fara fram í deiliskipulagi.

- *Dvalar, gisti- og rannsóknaraðstaða fyrir fræðimenn:* Heimilt er að reisa allt að 160 m² byggingu fyrir starfsfólk auk dvalar-, gisti- og rannsóknaraðstöðu fyrir fræðimenn innan afþreyingar- og ferðamannasvæðis. Skal sú bygging vera einnar hæðar og falla vel að landi og skal hönnun hentar hafa vísun í sögu, menningu og náttúru á svæðinu.
- *Búseta landvarðar:* Búseta landvarðar er heimiluð á svæðinu.
- *Bíla- og rútustæði:* Heimilt er að byggja upp bíla- og rútustæði fyrir ferðamenn sunnan við þjónustumiðstöð í og ofan við núverandi vegstæði Hringvegjar. Tillagan gerir ráð fyrir allt að 80 bílastæðum og allt að 9 rútustæðum. Við gerð deiliskipulags skal lögð áhersla á að brjóta bíla- og rútustæði upp með gróðri eða með öðrum hætti sem hefur vísun í náttúru og sögu staðarins, og fella það vel að landi og staðháttum. Þá skal sérstaklega horfa til þess að gönguleiðir innan bíla- og rútustæða séu aðskildar frá akandi umferð eins og kostur er. Nákvæmari útfærsla á hönnun, umfangi og afmörkun bíla- og rútustæða mun fara fram í deiliskipulagi.

5.2.3 Efnistöku- og efnislosunarsvæði

Í tillögnum hefur stærð efnistöku- og efnislosunarsvæða (nr. 30 og 31) verið uppfærð í ljósi nýrra upplýsinga. Á aðalskipulagsupprætti hefur lögun svæðanna verið breytt og í töflu 36 í greinargerð (bls. 180) eru gerðar eftirfarandi breytingar á áætlaðri stærð og áætluðu efnismagni þessara tveggja svæða.

- N30: Áætluð stærð 30 þús. m² og áætlað efnismagn 45 þús. m³ í stað áætlaðar stærðar 40 þús. m² og áætlaðs efnismagns 60 þús. m³.
- N31: Áætluð stærð 5 þús. m² og áætlað efnismagn 10 þús. m³ í stað áætlaðar stærðar 15 þús. m² og áætlaðs efnismagns 30 þús. m³.

Þá hefur staðsetning efnistöku- og efnislosunarsvæðis nr. 31 verið leiðrétt en ranga staðsetningu má mögulega rekja til rangrar merkingar Búlandsár á aðalskipulagsupprætti sem einnig hefur verið leiðrétt. Efnistaka er ávallt háð leyfi Djúpavogshrepps og Umhverfisstofnunar.

5.2.4 Friðlýst svæði

Tillagan gerir ráð fyrir breytingu á takmörkun vegna friðlýsingar. Takmörkunin mun fylgja mörkum fólkvangsins en þau mörk eru jafnframt jarðarmörk Teigarhorns.

Á aðalskipulagsupprætti fær öll jörðin merkinguna friðlýst svæði yfir aðra landnotkun, í stað þess að merkingin sé einungis á þeim hluta jarðarinnar sem er neðan Hringvegur.

Samhliða munu takmarkanir innan jarðarinnar vegna verndunarákvæða Náttúruminjaskrár og hverfisverndar falla úr gildi og verða fjarlægðar af aðalskipulagsupprætti.

5.2.5 Aðrar breytingar á aðalskipulagsupprætti og greinargerð

Auk þeirra breytinga á aðalskipulagsupprætti sem tillaga hefur verið gerð um í köflum 5.2.1 - 5.2.4 hafa eftirfarandi breytingar einnig verið gerðar á aðalskipulagsupprætti. Þær breytingar ber þó að líta á sem uppfærslur og/eða leiðréttingar frekar en breytingar á stefnu sveitarfélagsins.

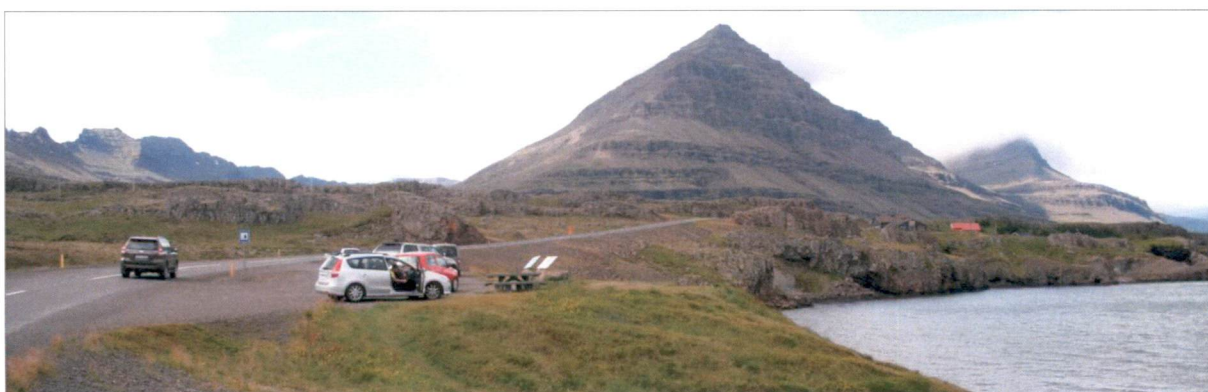
- Frístundahús við mynni Búlandsdals hefur verið staðsett með nákvæmari hætti en áður.
- Sel í Búlandsdal, sem gerð er tillaga um friðun sem þjóðminjar, hefur verið staðsett með nákvæmari hætti en áður.

Þá kallar breytt eignarhald jarðarinnar á breytingar á Skýringarkorti 7 þar sem Teigarhorn fær dökkbrúan lit í mosagræns.

5.3 Breyting á landnotkun í landi Djúpavogshrepps við Framnes

Nýr Hringvegur fyrir Eyfreyjunesvík mun fara inn á hverfisverndað, óbyggt svæði í námunda við Framnes við Eyfreyjunes. Í tillögunni mun óbyggt svæði sem lendir ofan fyrirhugaðs vegar því fá lit landbúnaðar og mörk hverfisverndar munu færast veginum.

Í tillögunni er á landbúnaðarsvæði heimilaður áningarstaður ferðamanna við Eyfreyjunesvík nærri vegamótum núverandi og fyrirhugaðs Hringvegur, allt að 30 bílastæði og stæði fyrir 3 rútur. Þar er jafnframt heimilt að koma fyrir upplýsingaskiltum er varða náttúruvættið og fólkvanginn á Teigarhorni og næsta nágrenni. Vænta má að bílastæði við Eyfreyjunesvík létti á bílaumferð á afbreyningar- og ferðamannasvæði á Teigarhorni. Áningarstaðurinn er ekki sérstaklega merktur inn á aðalskipulagsupprætt en nánari úrfærsla, umfang og staðsetning fer fram í deiliskipulagi.

6. Umhverfismat

Aðalskipulagsbreytingin fellur undir lög um umhverfismat áætlana nr. 105/2006 en þar segir í 1. grein: „Markmið þessara laga er að stuðla að sjálfbærri þróun og draga úr neikvæðum umhverfisáhrifum og jafnframt stuðla að því að við áætlanagerð sé tekið tillit til umhverfissjónarmiða.“ Fjallar umhverfismat vegna breytingarinnar um að greina frá áhrifum hennar í samanburði við þá stefnu sem mörkuð er í staðfestu aðalskipulagi sveitarfélagsins. Með mati þessu er reynt að tryggja að ákvarðanatataka um þá þætti sem taldir eru hafa umtalsverð áhrif á umhverfi verði skýr og gagnsæ. Þannig má líta á að í matsskýrslu sé að finna röksemdafærslu sveitarstjórnar um ákvarðanir og stefnumótun um veigamestu þætti skipulagsins.

6.1 Samantekt

Við mat á umhverfisáhrifum voru tveir áhrifaþættir skoðaðir, færsla Hringvegar nærri bæjarstæði og fyrir Eyfreyjunesvík, og bygging þjónustumiðstöðvar.

Niðurstöður mats sýna að færsla Hringvegar á umræddum stað hefur neikvæð áhrif á landslag og jarðmyndanir, því brjóta þarf niður klettabelti og byggja upp vegfyllingar í landi upp af Eyfreyjunesvík. Á móti vega þeir miklu hagsmunir sem færsla Hringvegar hefur í för með sér fyrir uppbyggingu í þágu ferðaþjónustu, fræðslu, verndunar og útivistar á Teigarhorni, þar sem núverandi vegstæði þrengir mjög að uppbyggingarmöguleikum, ógnar öryggi fólks á svæðinu og spillir hljóðvist. Með færslu Hringvegar skapast tækifæri til að fjarlægja núverandi veg og þar með að endurheimta menningarlandslag á einu eftirsóknarverðasta svæði innan jarðarmarka Teigarhorns. Það er mat sveitarstjórnar Djúpavogshrepps að sá margþætti ávinningur sem hlýst af færslu Hringvegar á þessum stað auk þeirra mótvægisáðgerða sem stefnt er að, sé umtalsvert meiri en þau neikvæðu umhverfisáhrif sem af framkvæmdinni hljóttast.

Niðurstöður mats sýna að bygging allt að 770 m² þjónustumiðstöðvar á nærsvæði Teigarhorns hefur jákvæða kosti í för með sér. Stefnt er að byggingu þjónustumiðstöðvar á þegar röskuðu svæði og að byggingin / byggingarnar falli vel að landi. Vegna hins margþætta aðdráttarafis sem Teigarhorn hefur, er þjónustumiðstöð af þessari stærðargráðu talin nauðsynleg svo uppfylla megi þau ákvæði sem sett eru fram í friðlýsingu svæðisins. Þar sem áætlanir gera ráð fyrir að þjónustumiðstöðin gegni veigamiklu hlutverki í umferðarstjórnun á svæðinu, er nauðsynlegt að þar sé að finna fjölbreytta þjónustu sem verði til að draga úr umferð gesta um á svæðið. Það er mat sveitarstjórnar að komi ekki til byggingar þjónustumiðstöðvar á Teigarhorni stefni það svæðinu í hættu hvað verndargildi þess varðar, jafnframt því sem tækifæri til eflingar ferðaþjónustu og atvinnu innan sveitarfélagsins tapast.

6.2 Helstu leiðir við gerð umhverfismats

Sú aðferðafræði sem notuð verður við gerð umhverfismatsins er eftirfarandi:

- Umhverfisvísar eru valdir með hliðsjón af Aðalskipulagi Djúpavogshrepps 2008 - 2020 og leiðbeiningum Skipulagsstofnunar.
- Farið var yfir breytingar og þær metnar með tilliti til umhverfisvísanna (sjá kafla 7 - Viðauka A).

6.3 Yfirlit yfir umfang og efni umhverfismatsins

Samkvæmt 1. viðauka laga um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000 falla eftirfarandi framkvæmdir í flokk B og kunna því hafa umtalsverð umhverfisáhrif í för með sér:

- Töluliður 10.09 - Nýir vegir utan þéttbýlis á verndarsvæðum.
- Töluliður 12.05 - Þjónustumiðstöðvar fyrir ferðamenn á verndarsvæðum á láglandi utan þéttbýlis.

Í umhverfismatinu verður gerð því grein fyrir áhrifum:

- Breyttrar veglínu Hringvegar nærri bæjarstæði og fyrir Eyfreyjunesvík.
- Byggingu þjónustumiðstöðvar á bæjarsvæði Teigarhorns

Áhrif breytinganna eru metin, áhrif núllkosta eru metin, og rætt um mótvægisáðgerðir og vöktun.

6.4 Umhverfispættir og áhrif

Eftirtaldir umhverfispættir eru taldir geta orðið fyrir áhrifum af fyrirhugaðri breytingu á Aðalskipulagi Djúpavogshrepps 2008 - 2020: Landslag, jarðminjar og sjónræn áhrif, gróðurfar, fuglar, vatnalíf og veiði, menningarmínjar, samfélag og atvinnulíf, ferðamennska og útivist, hljóðvist og mengun, öryggi.

6.5 Viðmið umhverfisáhrifa

Viðmið sem notuð voru við mat á umhverfisáhrifum byggðu á eftirfarandi þáttum:

- Viðmiðum í íslenskum lögum, s.s. skipulagslögum nr. 123/2010, lögum um náttúruvernd nr. 60/2013 og lögum um menningarminjar nr. 80/2012.
- Viðmiðum í stefnumörkun íslenskra stjórnvalda, s.s. Velferðar til framtíðar - stefnumörkunar til 2020 hvað varðar sjálfbæra þróun í íslensku samfélagi, Landsskipulagsstefnu 2015 - 2026 og draga að Velferðarstefnu - heilbrigðisáætlunar til ársins 2020.
- Viðmiðum í alþjóðlegum skuldbindingum íslenskra stjórnvalda, s.s. í samningi um líffræðilega fjölbreytni, samningi um verndun menningar- og náttúruarfleifðar heims, samningi um verndun villtra plantna og dýra og lífsvæða í Evrópu, Ramsarsamningi um votlendi - samþykkt um votlendi sem hafa alþjóðlegt gildi og alþjóðasamþykkt um fuglavernd.
- Stefnu og viðmiðunum sem koma fram í friðlýsingarákvæðum fyrir fólkvanginn á Teigarhorni og í verndar- og stjórnunaráætlun fyrir Teigarhorn sem bíður staðfestingar Umhverfisstofnunar.
- Stefnu og viðmiðunum sem koma fram í Aðalskipulagi Djúpavogshrepps 2008 - 2020.
- Greiningu sérfræðinga á einkennum og vægi áhrifa á einstaka umhverfispætti á framkvæmdasvæði.
- Umsögnum og athugasemdum lögboðinna umsagnaraðila, hagsmunaaðila og almennings, sem liggja fyrir.

Við mat á umhverfisáhrifum var unnið eftir lögum nr. 105/2006 um umhverfismat áætlana. Ennfremur var stuðst við leiðbeiningar Skipulagsstofnunar um umhverfisskýrslu og um flokkun umhverfispátta, viðmið, einkenni og vægi umhverfisáhrifa.

6.6 Aðferð og framsetning

Umhverfismat þetta var unnið á þann hátt að gerðar voru venslatöflur, þar sem fram koma umhverfisþættir, möguleg áhrif á þá eru skilgreind og þeim gefin einkunn sbr. eftirfarandi:

+	Aðalskipulagsbreytingin hefur jákvæð áhrif á viðkomandi umhverfisþátt
0	Aðalskipulagsbreytingin hefur ekki teljandi áhrif á viðkomandi umhverfisþátt
-	Aðalskipulagsbreytingin hefur neikvæð áhrif á viðkomandi umhverfisþátt
?	Aðalskipulagsbreytingin hefur óljós áhrif á viðkomandi umhverfisþátt

Til að veða á móti þeim neikvæðu áhrifum, sem fyrirhuguð framkvæmd getur haft á umhverfisþætti getur komið til mótvægisáðgerða þar sem því verður við komið. Lagðar eru fram tillögur að mótvægisáðgerðum eftir að áhrif fyrirhugaðra framkvæmda hafa verið metin.

Í umhverfismati þessu er breytt lega Hringvegur nærri bæjarstæði og fyrir Eyfreyjunesvík og bygging þjónustumiðstöðvar á bæjarsvæði bornar saman við núllkost sem er óbreytt stefna miðað við Aðalskipulag Djúpavogshrepps 2008 - 2020 sem staðfest var 24. febrúar 2010.

6.7 Mat á umhverfisáhrifum

6.7.1 Hringvegur nærri bæjarstæði og fyrir Eyfreyjunesvík (veglinur 1u6 og 1u6-557)

Í júlí 2016 kynnti Vegagerðin tillögu að nýrri veglínu Hringvegur (1u6) nærri bæjarstæði og fyrir Eyfreyjunesvík. Var sú tillaga auglýst og í kjölfar athugasemda á auglýsingatíma aðalskipulagstillögunnar lagði stofnunin fram frumhönnun að nýrri veglínu Hringvegur (1u6-557). Djúpavogshreppur samþykkti síðarnefndu línuna á fundi 15. nóvember 2017. Hér á eftir eru þessir tveir kostir bornir saman við núllkost. Tafla 1 sýnir áhrif veglínu 1u6, tafla 2 sýnir áhrif veglínu 1u6-557 og tafla 3 núllkost.

Veglína 1u6

Veglína 1u6-557

Tafla 1. Helstu þættir sem kunna að verða fyrir áhrifum vegna lagningar nýrrar veglínu Hringvegur (1u6) nærri bæjarstæði á Teigarhorni og fyrir Eyfreyjunesvík.

Umhverfisþættir	Áhrif	Vægi
Landslag, jarðmyndanir og sjónræn áhrif	Framkvæmdin mun hafa veruleg neikvæð áhrif á landslag, og sjónræn áhrif hennar munu verða veruleg, þar sem klettur verða brotnir niður og vegfyllingar byggðar upp.	-
Gróðurfar	Framkvæmdin mun hafa veruleg neikvæð áhrif á gróðurfar í og nærri vegstæði.	-
Fuglar	Framkvæmdin mun ekki hafa áhrif á fugla.	0
Vatnalíf og veiði	Framkvæmdin mun ekki hafa áhrif á vatnalíf og veiði.	0
Menningarminjar	Framkvæmdin mun ekki hafa áhrif fornleifar.	0
Samfélag og atvinnulíf	Framkvæmdin mun hafa verulega jákvæð áhrif á samfélag þar sem hún skapar möguleika til uppbyggingar fjölbreyttra innviða á mjög eftirsóknarverðum ferðamannastað, sem mun hafa jákvæð áhrif á ímynd sveitarfélagsins. Einnig getur framkvæmdin haft veruleg jákvæð áhrif á atvinnu verktaka á svæðinu meðan á framkvæmdum stendur. Mikilvægt er fyrir samfélagið og atvinnulíf að uppbygging á Teigarhorni takist sem best.	+
Ferðamennska, útivist og heilsa	Framkvæmdin mun hafa verulega jákvæð áhrif á ferðmennsku, ekki síst í ljósi þess að upplifun gesta og möguleikar til útivistar á bæjarsvæði Teigarhorns munu stórbatna en það svæði hefur mest aðdráttáfl fyrir gesti. Framkvæmdin mun bæta mjög gæði umhverfis m.t.t. áhrifa á andlega og líkamlega líðan og verða hvatning til útiveru og útivistar.	+
Hljóðvist	Framkvæmdin mun hafa verulega jákvæð áhrif á hljóðvist þar sem hún dregur mjög úr umferðarhávaða á ferða- og afþreyingarsvæði og hefur því jákvæð áhrif á íbúa og gesti á svæðinu.	+
Öryggi	Framkvæmdin mun hafa verulega jákvæð áhrif á öryggi vegfarenda sem og öryggi þeirra sem verða nærri íbúðarhúsi og á svæði þar sem væntanleg þjónustumiðstöð mun rísa. Jafnframt verður tekin af hættuleg beygja ofan við Eyfreyjunes, við Framnes, sem mun auka öryggi vegfarenda verulega.	+

Tafla 2. Helstu þættir sem kunna að verða fyrir áhrifum vegna lagningar nýrrar veglínu Hringvegur (1u6-557) nærri bæjarstæði á Teigarhorni og fyrir Eyfreyjunesvík.

Umhverfisþættir	Áhrif	Vægi
Landslag, jarðmyndanir og sjónræn áhrif	Framkvæmdin mun hafa veruleg neikvæð áhrif á landslag, og sjónræn áhrif hennar munu verða veruleg, þar sem klettur verða brotnir niður og vegfyllingar byggðar upp. Veglína mun þó hafa minni áhrif á umrædda umhverfisþætti en lína 1u6 þar sem vegfyllingar verða minni, vegurinn fellur betur að landi og niðurbrot kletta hefur minni áhrif á heildarásýnd svæðisins.	-
Gróðurfar	Framkvæmdin mun hafa veruleg neikvæð áhrif á gróðurfar í og nærri vegstæði.	-
Fuglar	Framkvæmdin mun ekki hafa áhrif á fugla.	0
Vatnalíf og veiði	Framkvæmdin mun ekki hafa áhrif á vatnalíf og veiði.	0
Menningarminjar	Framkvæmdin mun ekki hafa áhrif fornleifar.	0
Samfélag og atvinnulíf	Framkvæmdin mun hafa verulega jákvæð áhrif á samfélag þar sem hún skapar möguleika til uppbyggingar fjölbreyttra innviða á mjög eftirsóknarverðum ferðamannastað, sem mun hafa jákvæð áhrif á ímynd sveitarfélagsins. Einnig getur framkvæmdin haft veruleg jákvæð áhrif á atvinnu verktaka á svæðinu meðan á framkvæmdum stendur. Mikilvægt er fyrir samfélagið og atvinnulíf að uppbygging á Teigarhorni takist sem best.	+
Ferðamennska, útivist og heilsa	Framkvæmdin mun hafa verulega jákvæð áhrif á ferðmennsku, ekki síst í ljósi þess að upplifun gesta og möguleikar til útivistar á bæjarsvæði Teigarhorns munu stórbatna en það svæði hefur mest aðdráttáfl fyrir gesti. Framkvæmdin mun einnig opna mjög uppbyggingarmöguleika í Eyfreyjunesvík sem mun auka jákvæða upplifun fólks á svæðinu í heild sinni. Framkvæmdin mun bæta mjög gæði umhverfis m.t.t. áhrifa á andlega og líkamlega líðan og verða hvatning til útiveru og útivistar.	+
Hljóðvist	Framkvæmdin mun hafa verulega jákvæð áhrif á hljóðvist þar sem hún dregur mjög úr umferðarhávaða á ferða- og afþreyingarsvæði en einnig á áningarstað við Eyfreyjunesvík og á bæjarstæði við Framnes. Framkvæmdin hefur því jákvæð áhrif á íbúa og gesti á svæðinu.	+
Öryggi	Framkvæmdin mun hafa verulega jákvæð áhrif á öryggi vegfarenda sem og öryggi þeirra sem verða nærri íbúðarhúsi og á svæði þar sem væntanleg þjónustumiðstöð mun rísa. Jafnframt mun draga verulega úr umferð við bæjarstæði Framnes. Framkvæmdin mun því auka öryggi íbúa, gesta og vegfarenda á svæðinu.	+

Tafla 3. Helstu þættir sem kunna að verða fyrir áhrifum vegna núllkosts.

Umhverfisþættir	Áhrif	Vægi
Landslag, jarðmyndanir og sjónræn áhrif	Núllkostur hefur verulega mikil og neikvæð sjónræn áhrif á landslag og jarðmyndanir við bæjarstæði þar sem núverandi vegstæði rís hátt í landi þar sem vegurinn liggur m.a. þétt að fallegum berggöngum.	-
Gróðurfar	Núllkostur hefur engin áhrif á gróðurfar.	0
Fuglar	Núllkostur hefur engin áhrif á fugla.	0
Vatnalíf og veiði	Núllkostur hefur engin áhrif á vatnalíf og veiði.	0
Menningarminjar	Núllkostur hefur neikvæð áhrif þar sem núverandi vegur fyrir um viðkvæmt svæði nærri bæjarstæði.	-
Samfélag og atvinnulíf	Núllkostur gæti haft verulega neikvæð áhrif á samfélag og atvinnulíf þar sem núverandi lega Hringvegur hefur neikvæð umhverfisáhrif og hindrar auk þess nauðsynlega uppbyggingu innviða á bæjarsvæði.	-
Ferðamennska, útivist og heilsa	Núllkostur hefur umtalsverð neikvæð áhrif á ferðamennsku og útivist á svæðinu og spillir upplifun fólks á nærsvæði og á þeim hluta verndarsvæðis sem hefur hvað mest aðdráttarafl. Núllkostur hefur því neikvæð áhrif gæði umhverfis m.t.t. andlegrar og líkamlegar líðunar og mögulega dregur úr áhuga fólks til útiveru og útivistar á nærsvæðinu.	-
Hljóðvist	Núllkostur hefur verulega neikvæð áhrif á íbúa og gesti á svæðinu þar sem umferðarhávaði getur verið mjög mikill.	-
Öryggi	Núllkostur hefur veruleg neikvæð áhrif á öryggi vegfarenda enda uppfyllir hann ekki kröfur Vegagerðarinnar um umferðaröryggi. Jafnframt hefur núllkostur verulega neikvæð áhrif á öryggi þeirra sem velja á nærri íbúðarhúsi og á svæði þar sem væntanleg þjónustumiðstöð mun rísa, enda rís vegur hátt yfir þessum svæðum.	-

6.7.1.1 Niðurstaða

Ljóst er færsla Hringvegur nærri bæjarstæði og fyrir Eyfreyjunesvík mun hafa neikvæð áhrif á landslag og jarðminjar þar sem veglína fer um. Ofan við bæjarstæðið á Teigarhorni mun þurfa að brjóta rás niður í klettabelti um 100 m ofan við núverandi Hringveg, byggja upp vegfyllingar í landi upp af Eyfreyjunesvík og a) brjóta framan af klettabelti ofan við Eyfreyjunes í tilfelli veglínu 1u6 og b) brjóta rás niður í klettabelti um 150 m ofan við núverandi Hringveg um Eyfreyjunesvík.

Á móti kemur mikill og margþættur ávinningur svæðisins af færslu vegarins, s.s. hvað varðar stóraukið öryggi vegfarenda sem fara um Hringveg sem og íbúa og gesta sem dvelja nærri íbúðarhúsi og útihúsi. Jafnframt hefur færsla vegarins mjög mikil áhrif á möguleika til uppbyggingar innviða á fyrirhuguðu afþreyingar- og ferðamannasvæði, sem er það svæði sem flestir gestir munu, af margvíslegum ástæðum, sækja hvað mest í.

Í samanburði 1u6 og 1u6-557 skapar sú síðarnefnda mun ríkulegri tækifæri til uppbyggingar áningarstaðar í Eyfreyjunesvík, þar sem nú þegar er mikilvægur áningarstaður ferðamanna sem um svæðið fara. Sú síðarnefnda skapar mun jákvæðari aðstæður á bæjarstæðinu á Framnesi, þar sem verulega mun þá draga úr umferð í námunda við íbúðar- og útihús og öryggi íbúa stóreykst. Þá fellur veglína 1u6-557 betur að landi og þau telja má að sú rás sem brjóta þarf í bergganginn um 150 m ofan við núverandi Hringveg hafi í för með sé minni áhrif

á heildarásýnd svæðisins en það niðurbrot á klettendanum ofan við Eyfeyjunes, sem veglína 1u6 kallar á.

Mjög mikilvægt er því að gott svigrúm sé til uppbyggingar innviða í þágu ferðaþjónustu, fræðslu, verndunar og útivistar á umræddu svæði, en slík uppbygging skiptir sveitarfélagið miklu máli.

6.7.1.2 Mótvægisáðgerðir

Huga skal vel að því að hönnun og ásýnd vegarins falli eins vel að landslagi og frekast er unnt. Huga þarf vel að vali á efnisnámmum og að lágmarka þörf fyrir opnun nýrra náma á framkvæmdartíma. Til að vega á móti neikvæðum áhrifum nýrrar veglínu verður núverandi vegur nærri bæjarstæði fjarlægður og þannig verða fyrri staðhættir og viðkvæmt menningarlandslag endurheimt og heildarásýnd svæðis styrkist umtalsvert. Leggja skal áherslu á að efni úr núverandi vegi verði nýtt eins og kostur er við gerð nýs vegar.

6.7.2 Þjónustumiðstöð

Í tengslum við gerð deiliskipulags fyrir Teigarhorn hafa TGJ Teiknistofa Guðrúnar Jónsdóttur og Rintala Eggertsson Arkitektar unnið frumdrög að þjónustumiðstöð á Teigarhorni. Við þá vinnu er gert ráð fyrir að þjónustumiðstöð allt að 770 m² geti mætt þeirri stefnu sem mörkuð hefur verið um hlutverk og tilgang þjónustumiðstöðvar á svæðinu. Gert er ráð fyrir að þjónustumiðstöð á þegar röskuðu svæði þar sem núverandi útihús standa og hönnun þjónustumiðstöðvar taki sterklega mið af útliti útihúsanna. Tafla 4 sýnir áhrif framkvæmdarinnar og tafla 5 núllkost.

Tafla 4. Helstu þættir sem kunna að verða fyrir áhrifum vegna byggingar þjónustumiðstöðvar á Teigarhorni.

Umhverfisþættir	Áhrif	Vægi
Landslag, jarðmyndanir og sjónræn áhrif	Framkvæmdin mun ekki hafa áhrif á landslag þar sem lögð verður áhersla á að fella hana vel að landi og efnisval mun taka mið af sögu, menningu og náttúru svæðisins. Framkvæmdin mun hafa óveruleg áhrif á jarðmyndanir því hún verður reist á þegar röskuðu svæði. Framkvæmdin mun hins vegar vera mikilvægur þáttur í umferðarstjórnun á svæðinu og þannig leggja sitt að mörkum til verndunar jarðmyndananna á svæðinu. Sjónræn áhrif framkvæmdarinnar munu verða jákvæð.	+
Gróðurfar	Framkvæmdin mun hafa óveruleg áhrif á gróðurfar þar sem hún verður reist á þegar röskuðu svæði. Framkvæmdin mun vera mikilvægur þáttur í umferðarstjórnun á svæðinu og þannig leggja sitt að mörkum til verndunar gróðurfars á svæðinu.	0/+
Menningarminjar	Framkvæmdin mun taka full tilliti til menningarminja, nýta þau menningarverðmæti sem fyrir eru og stuðla að verndun og varðveislu þeirra.	+
Samfélag og atvinnulíf	Framkvæmdin mun hafa umtalsverð jákvæð áhrif á ímynd svæðisins og samfélags í Djúpvogshreppi. Jafnframt mun framkvæmdin hafa umtalsverð jákvæð áhrif á atvinnulíf enda er Teigarhorn einn áhugaverðasti viðkomustaður ferðamanna á Austurlandi og þó víðar væri leitað. Þá mun framkvæmdin hafa jákvæð áhrif vinnu iðnaðarmanna meðan á byggingu stendur.	+
Ferðamennska, útivist og heilsa	Framkvæmdin mun hafa umtalsverð jákvæð áhrif á ferðamennsku og útivist á svæðinu enda gegnir hún algjöru lykilhlutverki í uppbyggingu Teigarhorns í þágu ferðamennsku og útivistar. Framkvæmdin mun vera mikilvægur þáttur í umferðarstjórnun á svæðinu og þannig auka gæði upplifunar hjá þeim gestum sem staðinn sækja. Þá mun framkvæmdin hafa jákvæð áhrif á ferðamennsku á Suðaustur- og Austurlandi, og hafa þannig aðdráttarafl langt út fyrir sveitarfélagið.	+
Hljóðvist og mengun	Framkvæmdin mun hafa óveruleg áhrif hljóðvist. Framkvæmdin kann að hafa neikvæð áhrif á mengun í jarðvegi vegna skólps.	0/-
Öryggi	Framkvæmdin mun hafa verulega jákvæð áhrif á öryggi gesta. Á Teigarhorni leynast hættunarnar víða og mun þjónustumiðstöðin gegna lykilhlutverki í því að fræða og miðla upplýsingum um svæðið til fólks.	+

Tafla 5. Helstu þættir sem kunna að verða fyrir áhrifum vegna núllkosta.

Umhverfiþættir	Áhrif	Vægi
Landslag, jarðmyndanir og sjónræn áhrif	Núllkostur gæti leitt til talsvert neikvæðra áhrifa á landslag og jarðmyndanir, þar sem svæðið er viðkvæmt fyrir ágangi gesta. Óbreytt ástand gerir allri verndun á svæðinu erfitt fyrir þar sem umferðarstjórnun inn á svæðið er veikburða.	-
Gróðurfar	Núllkostur gæti leitt til talsvert neikvæðra áhrifa á gróðurfar, þar sem svæðið er viðkvæmt fyrir ágangi gesta. Óbreytt ástand gerir allri verndun á svæðinu erfitt fyrir þar sem umferðarstjórnun inn á svæðið er veikburða.	-
Menningarminjar	Núllkostur gæti leitt til talsvert neikvæðra áhrifa á menningarminjar, þar sem svæðið er viðkvæmt fyrir ágangi gesta. Óbreytt ástand gerir allri verndun á svæðinu erfitt fyrir þar sem umferðarstjórnun inn á svæðið er veikburða.	-
Samfélag og atvinnulíf	Núllkostur hefur neikvæð áhrif á samfélag og atvinnulíf þar sem möguleikar til atvinnu og uppbyggingar eru ekki nýttir með viðunandi hætti og sveitarfélagið sem rekstraraðili svæðisins missir mögulega mikilvægan tekjuöflunarstofn.	-
Ferðamennska, útivist og heilsa	Núllkostur hefur neikvæð áhrif á ferðamennsku og sjálfbærni því svæðið skortir nauðsynlega innviði í þágu ferðaþjónustu, verndunar og útivistar.	-
Hljóðvist og mengun	Núllkostur hefur engin áhrif á hljóðvist. Núllkostur hefur engin áhrif á mengun í jarðvegi.	0
Öryggi	Núllkostur getur haft neikvæð áhrif á öryggi gesta sem sækja svæðið heim, þar sem hætturarn leynast víða.	-

6.7.2.1 Niðurstaða

Uppbygging þjónustumiðstöðvar á Teigarhorni er afar mikilvægur þáttur í uppbyggingu innviða í þágu ferðaþjónustu, verndunar, fræðslu og útivistar. Í drögum að deiliskipulagi sem nú er í vinnslu hjá TGJ er lögð mikil áhersla á umferðarstjórnun á svæðinu og að þjónustumiðstöðin ein og sér uppfyllt þarfir mjög margra gesta sem sækja staðinn heim og þannig dregið úr fjölda og ágangi fólks inn á viðkvæmari svæði. Þjónustumiðstöðin er því að mörgu leyti þungamiðjan í verndun svæðisins til framtíðar. Við hönnun og byggingu þjónustumiðstöðvarinnar er lögð áhersla á að bygging falli vel að landi og efni sé valið af kostgæfni.

Óbreytt ástand hvað þennan lið varðar er óviðunandi og nánast útilokað, ef nálgast á hið viðkvæma svæði á Teigarhorni á forsendum verndunar og sjálfbærni.

6.7.2.2 Mótvægisáðgerðir

Áhersla er lögð á að hönnun þjónustumiðstöðvar taki sterklega mið af landslagi og staðháttum og skal byggingin rísa á svæði sem þegar er raskað vegna áralangs búskapar á jörðinni. Hönnun þjónustubyggingar skal hafa vísun í útlit, byggingarlag og stærð núverandi útihúsa. Bygging má ekki með neinum hætti spilla mikilvægum jarðminjum.

6.7.2.3 Vöktun

Þar sem gert er ráð fyrir að bygging rísi innan skilgreinds náttúruvættis skal rík áhersla lögð á að fráveita uppfylli öll skilyrði varðandi uppsetningu og frágang. Jafnframt skal gerð vöktunaráætlun í samvinnu við Heilbrigðiseftirlit Austurlands og Umhverfisstofnun um hugsanlega mengun frá fráveitu.

7. Viðauki A – Grunnástand og viðmið

Grunnástand og viðmið til grundvallar mati á áhrifum áhrifaþátta á umhverfisþætti.

Umhverfisþáttur	Grunnástand - kafli í gr.gerð st.f. ASK - kafli í um.hv.skýrslu	Viðmið til grundvallar mati á áhrifum áhrifaþátta Mun áhrifaþáttur hafa áhrif á ...
Landslag, jarðmyndanir og sjónræn áhrif	2.1 og 2.4	Viðkvæm svæði?
	4.1 - 4.2	Svæði sem lúta verndun með einhverjum hætti? Sjónræn gæði?
Gróðurfar	1.6	Viðkvæm svæði?
	4.3	Svæði sem lúta verndun með einhverjum hætti? Stærð svæða? Mikilvægi svæða? Líffræðilegan fjölbreytileika? Votlendissvæði? Sjaldgæf vistkerfi, vistgerðir eða búsvæði? Válistategundir?
Fuglar	2.6.2	Sjaldgæfar tegundir?
	4.3.2	Válistategundir?
Vatnalíf og veiði	2.6.5	Líffræðilegan fjölbreytileika?
	4.3.4	Ár og/eða læki? Sjaldgæfar tegundir? Válistategundir?
Menningarminjar	3.2	Fornleifar?
	4.5	Merk/viðkvæm svæði? Búsetu-/menningarlandslag?
Samfélag og atvinnulíf	3.3 - 3.6	Ímynd svæðisins? Atvinnusköpun?
Ferðamennska, útivist og heilsa	3.5	Upplifun ferðamanna?
	4.6	Ágang ferðamanna? Möguleika til útiveru/útvistar? Möguleika til líkamlegarar hreyfingar? Sálfræðileg gæði umhverfis?
Hljóðvist og mengun	3.7	Hljóðvist? Mengun í jarðvegi?
Öryggi	2.3 og 3.7	Öryggi fólks m.t.t. umferðar?
	4.7	Öryggi fólks innan svæðisins?